

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

- NKA 2311/1684 pályázati szám -
a Magyar Földrajzi Múzeum gyűjteményéből
az alábbiak restaurálásáról, konzerválásáról.

készült 2009. december.

Kalocsai László
múzeumi és közgyűjteményi
tárgyrestaurátor

1. Lóczy Lajos térkép

A Magyar Birodalom és a szomszédos országok határos területeinek földtani térképe;

Méretarány 1:900000;

Kiadta: Magyar Földrajzi Társaság, Budapest, 1922.; 110×71 cm

Állapotfelmérés

A tárgy - fali térképként - vászonra kasírozott formában, alul-felül rudazattal ellátva függött a múzeum korábbi kiállításában. Eredeti kasírozása valószínűleg keményítő ragasztással történt, amit az elvégzett elemzés igazolt, mostanra több helyen feltáskásodott, a széleken elengedett. A rudazatra enyvvvel és szögeléssel egyaránt rögzített kasírozott térkép a (főleg a felső) rudazat mentén hasadozott, részben az igénybevételtől a rudazattól kisebb hiányokkal kísérve elszakadt. Felületén poros, néhol piszkolódott, vízfoltok, kisebb szakadások, hiányok előfordulnak.

Anyagvizsgálatok

- kasírozás: könyvkötészeti keményítő ragasztó
- rudazaton: csontenyv
- nyomdafestékek: szükséges oldószeres ill. enzimes fürdőket jól tolerálják
- papír kémhatása: pH 5.3

Restaurálás, konzerválás folyamata

- rudazat lefejtése: helyenként gőzzel történő duzzasztást követően mechanikusan
- portalanítás, mechanikus-száraz tisztítási eljárások a térképen és a rudazaton egyaránt
- színezékek rögzítése (rudazaton levő feliratszalg a hátoldalon)
- eredeti kasírozás eltávolítása enzimfürdőben, nedves tisztítások, szükséges semlegesítés, és pufferhatás kialakítása.
- új hordozóra kasírozás, javítások, hiánypótlások, kiegészítések
- rudazat domború (nem ragasztott) felületének bevonása konzerváló anyaggal
- az újragasírozott térkép applikálása az eredeti rudazatra, a felső rudazaton levő címkék, feliratszalgok visszahelyezésével

Anyagjegyzék:

mechanikus tisztítás: Wishab radírszivacs (Ceiba kat. 40111), radírpor
keményítő eltávolítása: BAMILASE - HT-100 enzim vizes oldata (0,5-1 %; 38-39 °C),
előzetesen 60-70 °C vízfürdőben duzzasztással
tisztítószer: zsíralkohol szulfát
semlegesítés: CaOH
fertőtlenítés, preventív gombavédelem: thymol alk. old.
színezék rögzítése: Regnal SI
ragasztó: buzakeményítő-Planatol BB sup. 10:1 + Sterogenol
rudazat konzerválása: fehérítetlen méhviasz
javítások: japán papír
új hordozó: lenvászon

2. Gróf Széchenyi Béla könyvei

Gróf Széchenyi Béla keletázsiai utjának tudományos eredménye 1877 - 1880.

Budapest, 1890

4 db. kötet

Állapotfelmérés:

Azonos kivitelezésű és díszítésű félbőr- (borjú) kötések préselt appreturájú nyomtatott papír borítással. A gerincen négy darab álborda, aranyozott lénia díszekkel, és címmel. A táblákon a gerincbőr és a sarkok bőrborítása vaknyomású léniákkal keretelt. A bőr a gerincen a nyílás mentén több helyen elszakadt, a gerinc sapkarészein néhol hiányzik. Sarokborítások nagyon szakadozottak, kopottak, hiányosak. A borítópapír jó megtartású, de több helyen erősen lekopott, karcolásos sérülésekkel, a beütések pereménél néhol a ragasztás elengedett. A kötéstáblák a vászonnyílásos előzésekkel néhol nedvesség miatt hullámosodottak. Az előzések vászonnyílása helyenként szakadozott. Könyvtest jó megtartású, fűzése és az ívek épek. Metszések porosak, szennyeződtek.

Anyagvizsgálatok

- a kötetek papírjának, az előzékpapíroknak és a borítópapíroknak a kémhatása: sehol sem kritikus, átlaguk pH 6,1

Restaurálás, konzerválás folyamata

A könyvtestek jó megtartása, a fűzések jó állapota miatt a kötetek szétszedése nem volt indokolt, a gerinc, a kötéstáblák és a borítások restauráláshoz és konzerváláshoz szükséges összes beavatkozás helyileg történt

- mechanikus tisztítások a kötés papír részein (borító, előzések, könyvlapok, metszés).
- kötéstáblák deformációjának megszüntetése, lokális duzzasztással, és prés alatti szárítással, a hiányossá vált előzék ragasztások pótlásai.
- előzések vászonnyílásainak javítása, megerősítése.
- bőrborítás (gerincek és sarkok) tisztítása, szakadások javításai, hiányok kiegészítései, konzerválás.
- borítópapír szükség szerinti kiegészítései az eredeti minta digitális reprodukciójával, elvált ragasztások pótlása.

Anyagjegyzék:

mechanikus tisztítás: Wishab radírszivacs (Ceiba kat. 40111), radírpör

tisztítószer: zsíralkohol szulfát, likker (OSzK Restauráló Labor szerint)

fertőtlenítés, preventív gombavédelem: thymol alk. old.

ragasztások, kiegészítések: búzakeményítő, PVAc, bőrpör (bőrön), búzakeményítő, CMC, Planatol BB sup. (papíron), diósgyőri tartós papír 70 gr. FÁRAÓ (borító pótlás)

bőr konzerválás: konzerváló paszta (OSzK)

3. Haltenberger Mihály hagyaték

Állapotfelmérés

A hagyaték tartalma a műhelybe kerüléskor 10 irattári doboz (26×40×12 cm) + kötegelve, összesen mintegy 120 cm dokumentum. Tartalmaz kéziratokat, nyomtatványokat (könyvek, nyomdai kefelevonatok, korrektúra példányok, térképlapok, atlaszok), sokszorosított íveket (stencil, írógép), okmányokat, fényképanyagot (részben keretezve ill. albumokban). A hagyaték részben iratgyűjtőkben, vagy kötegelve (spárga), részben ömlesztve volt. Hordozó és íróanyagaik ennek megfelelően széles határok között változnak.

Állapotuk vegyes, jelentősen szennyezettek, sérülések, gombakártétel nyomai is előfordulnak. A dokumentumok egy része magas facsiszolattartalmú papírra készült, savas korróziójuk előrehaladott nyomai több dokumentumon láthatóak. Állapotuk miatt nem történetelt meg még a feldolgozásuk sem, ez csak a tisztítás és konzerválás után végezhető el.

Restaurálás, konzerválás folyamata

A hagyaték „ömlesztett” állapota miatt az elvégzett beavatkozások rögzítése csak a tárolódobozok számára való hivatkozással volt megoldható. A visszahelyezés a tárolódobozokba típusonként, ill. az eredetileg is meglévő összetartozások alapján történt.

- portalanítás, mechanikus, száraz tisztítási eljárások. - minden tárolódoboz
- gyűrődések, deformálódások korrekciója préssel - minden tárolódoboz, 11. kivételével
- nedves tisztítások, semlegesítés, és pufferhatás kialakítása, fertőtlenítés és preventív kártevővédelem egy lépcsőben. - 2, 3, 4, 5, 9 tárolódoboz
- megerősítések, javítások, hiánypótlások, kiegészítések. - 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 12, tárolódoboz
- fém irattartó alkatrészek, aktatáska kapocs és veret tisztítása, konzerválása - 1. tárolódoboz
- régi, szakszerűtlen rögzítések, ragasztások (főleg Cellux) eltávolítása - 5. tárolódoboz
- keretezett fényképek tisztítása, javítása, konzerválása - 11. tárolódoboz
- preventív gombavédelem - minden tárolódoboz

Anyagjegyzék:

mechanikus tisztítás: Wishab radírszivacs (Ceiba kat. 40111), radírpor, acélgyapot, üveg-ecset

keményítő eltávolítása: BAMILASE - HT-100 enzim vizes oldata (0,5-1 %; 38-39 °C), előzetesen 60-70 °C vízfürdőben duzzasztással

cellux és hasonló eltávolítása: aceton-toluol 2:1

tisztítószer: zsíralkohol szulfát

semlegesítés: CaOH

fémrészek passziválása: RO 55

fertőtlenítés, preventív gombavédelem: thymol alk. old.

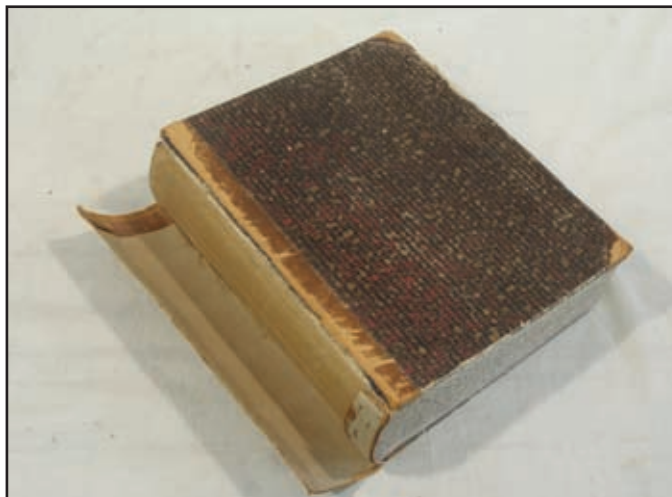
szinezék rögzítése: Regnal SI

ragasztók: CMC, Planatol BB sup.

javítások, kiegészítések: japánpapírok, lehetőség szerinti korabeli eredetű semlegesített papírok, diósgyőri famentes nyomtató papír 90 gr.

Gróf Széchenyi Béla munkái
a négy kötet restaurálás előtt

Gróf Széchenyi Béla munkái
a II. kötet
restaurálás előtt

Gróf Széchenyi Béla munkái
a II. kötet
restaurálás után

Lóczy Lajos térkép
restaurálás előtt

Lóczy Lajos térkép
háttoldal
restaurálás előtt

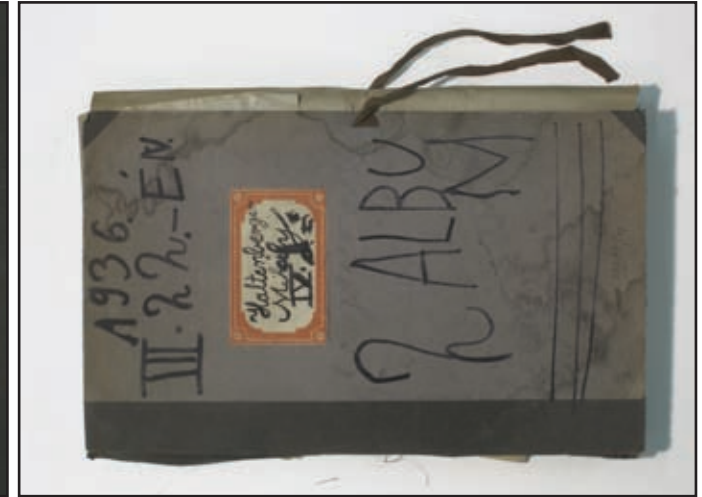
Lóczy Lajos térkép
restaurálás után

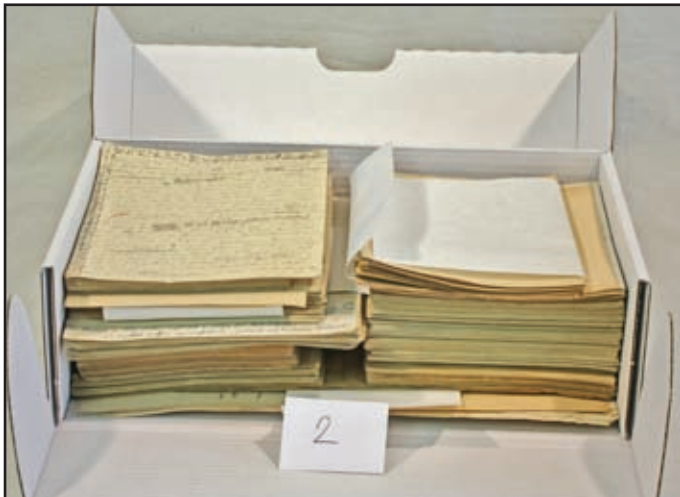
Haltenberger Mihály hagyaték
a teljes anyag restaurálás előtt

Haltenberger Mihály hagyaték
a 3. tárolódoboz tartalma
restaurálás előtt

Haltenberger Mihály hagyaték
az 5. tárolódoboz egyik dossziéja
restaurálás előtt

Haltenberger Mihály hagyaték
a 2. tárolódoboz
restaurálás után

Haltenberger Mihály hagyaték
a 3. tárolódoboz
restaurálás után

Haltenberger Mihály hagyaték
az 5. tárolódoboz egyik dossziéja
restaurálás után